

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA
FORSKNINGSETISKA
DELEGATIONEN

Tutkimuseettinen neuvottelukunta

Toimintakertomus | 2017

www.tenk.fi

Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK

Toimintakertomus | 2017

1 | NEUVOTTELUKUNNAN KOKOONPANO JA KOKOUKSET

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) on opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) asettama asiantuntijaelin, joka käsittelee tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Sen tehtävänä on edistää hyvää tieteellistä käytäntöä ja ennaltaehkäistä tutkimusvilppiä (Asetus tutkimuseettisestä neuvottelukunnasta 1347/1991). OKM asettaa TENKin jäsenet tiedeyhteisön esityksestä kolmivuotiskausiksi.

Nykyisen neuvottelukunnan toimikausi on 1.2.2016 - 31.1.2019. Puheenjohtajana on kansleri emerita **Krista Varantola** Tampereen yliopistosta ja varapuheenjohtajana yliopistonlehtori **Pekka Louhiala** Helsingin yliopistosta. Heidän lisäksi neuvottelukunnassa on kahdeksan muuta jäsentä:

- johtava ekonomisti **Kari Hämäläinen**, VATT
- vanhempi tutkija **Jyrki Kettunen**, Arcada
- akatemiaturkija, vararehtori **Erika Löfström**, Helsingin yliopisto, Tallinnan yliopisto
- professori **Rainer Oesch**, Helsingin yliopisto
- akatemiaprofessori **Riitta Salmelin**, Aalto-yliopisto
- tietokeskuksen päällikkö **Sirpa Thessler**, Luonnonvarakeskus
- professori **Risto Turunen**, Itä-Suomen yliopisto
- lakimies **Meri Vannas**, Suomen Akatemia

Neuvottelukunnan sihteerinä toimi TENKin pääsihteeri, dosentti **Sanna Kaisa Spoof**.

Neuvottelukunta kokoontui vuoden aikana seitsemän kertaa.

TENKin perustamisesta tuli 1.2.2017 kuluneeksi 25 vuotta. Juhlan kunniaksi järjestettiin kutsuvierasillalliset Katajanokan Kasinolla. Juhlapuheen piti TENKin entinen puheenjohtaja, professori **Gustav Björkstrand**.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan 25-vuotisjuhlassa juhlapuheen piti professori Gustav Björkstrand. Hänen lisäksi kuvassa (vas.) professori Heikki Ruskoaho, Tieteellisten seurain valtuuskunnan toiminnanjohtaja Lea Ryyänen-Karjalainen, puheenjohtaja Krista Varantola ja opetus- ja kulttuuriministeriön ylläjohtaja Tapio Kosunen.

2 | ENNALTAEHKÄISEVÄ TOIMINTA, TAPAHTUMAT JA KOULUTUS

Vuoden 2017 alussa käynnistettiin TENKin aloitteesta tutkimusetiikan tukihenkilöjärjestelmä. Yli 60 yliopistoa, ammattikorkeakoulua ja muuta tutkimusorganisaatiota Suomessa nimesi yhteensä yli 120 tutkimuseiikan tukihenkilöä. Järjestelmän lähtökohdaksi oli tarve vahvistaa kansainvälistyvän tutkijakunnan tietoisuutta suomalaisesta hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja lisätä henkilökohtaista tutkimuseettistä neuvontaa tilanteissa, joissa epäillään tiedevilppiä. Tukihenkilötoiminnan toivotaan myös madaltavan kynnystä hyvän tieteellisen käytännön loukkausilmoituksen tekemiseen vakavissa vilppiepäilyissä.

TENK järjesti tukihenkilötoiminnasta keskustelutilaisuuden 17.1.2017. TENK myös tarjosi hyvän tieteellisen käytännön asiantuntijakoulutusta kaikille organisaatioiden nimeämille tukihenkilöille. Koulutus toteutettiin Moodle-oppimisympäristössä, jota täydennettiin lähiopetuspäivillä 14.3. ja 8.–9.5.2017 sekä verkostoitumistilaisuudella 16.11.2017. Tutkimuseiikan tukihenkilökoulutuksen ohjausryhmän puheenjohtajana toimi Erika Löfström. Toiminnan tueksi TENK laati tukihenkilötoiminnan suositukset ja muistilistan tukihenkilöille ja heidän taustaorganisaatioilleen.

TENKin ennaltaehkäisevään eettiseen ohjeistukseen *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittelyminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012* ovat sitoutuneet kaikki yliopistot, valtaosa ammattikorkeakouluista ja lähes kaikki julkisen rahoituksen piirissä olevat tutkimuslaitokset, Suomen Akatemia, Tekes ja Valtioneuvoston kanslia. Vuoden 2017 lopussa allekirjoittajatahoja oli yhteensä 79. Kolmikielinen Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK) -ohje on tilattavissa maksutta TENKin toimistolta ja sen pdf-versio löytyy osoitteesta www.tenk.fi.

HTK-prosessia kehittämään perustettiin työryhmä, jonka puheenjohtajana on Krista Varantola ja jäseninä ovat Pekka Louhiala, Riitta Salmelin, Meri Vannas sekä Helsingin yliopiston kanslerinsihteeri Sakari Melander. Työryhmän toimikautsi jatkuu vuoden 2018 loppuun.

Viime vuosina ovat tieteellisten artikkeleiden tekijyyteen ja kirjoittajuuteen liittyvät kiistat ja HTK-loukkaukset lisääntyneet. TENKin ja Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan yhteisen *Tiedon jakaminen luo vaikuttavuutta* -hankkeen myötä valmistui TENKin suositus *Tieteellisten julkaisujen tekijyydestä sopiminen. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan suositukset 2018*. Suosituksen laatineen työryhmän puheenjohtajana toimi Pekka Louhiala. Osana hanketta rakennettiin myös tutkijalähtöistä verkkosivustoa vastuullinentiede.fi.

Ohjeiden laatimisen lisäksi neuvottelukunnan toiminta painottui erilaisiin kansallisiin ja kansainvälisiin asiantuntijatehtäviin ja verkostoitumiseen tutkimuseettisen toiminta-

kulttuurin parantamiseksi (LIITE 1). Lisäksi annettiin neuvontaa HTK-loukkausepäilyjen selvittämismekanismista eri tahoille. TENK lähetti 18.5.2017 HTK-ohjeeseen sitoutuneille tahoille kirjeen, jossa muistutettiin ohjeen sitovuudesta HTK-loukkausepäilyjen käsittelyssä. Kirjeen tarkoituksena oli esittää TENKin huoli siitä, että jos HTK-ohjetta ei noudateta, vaarantuvat sekä HTK-epäilyn esittäjän että vilpistä epäillyn henkilön oikeusturva.

Vuonna 2017 TENK järjesti kaksi tutkimuseiikan alan seminaaria. *Etiikan päivä* järjestettiin 15.3.2017, aiheena yritysyhteistyössä tehtävän tutkimuksen eettiset kysymykset (LIITE 4). *Eurooppalainen tutkimuseettinen ohje uudistui: Merkitys tiedeyhteisölle* -seminaari järjestettiin 4.5.2017 yhteistyössä Tiedeakatemiain neuvottelukunnan kanssa (LIITE 5). Seminaarissa käsiteltiin eurooppalaisten tiedeakatemioiden yhteistyöjärjestö ALLEAN (ALL European Academies) julkaisemaa uudistettua versiota tutkimuseettisestä toimintaohjeesta *The European Code of Conduct for Research Integrity*.

Edellä mainittujen seminaarien esityksiä ja videoita on julkaistu TENKin verkkosivuilla.

Uudistettua eurooppalaista eettistä ohjeistusta oli laatimassa myös TENKin puheenjohtaja Krista Varantola.

Tutkimusorganisaatioiden nimittämät ensimmäiset tutkimuseiikan tukihenkilöt TENKin järjestämässä lähiopetuspäivässä Tieteiden talolla 16.11.2017

3 | HYVÄN TIETEELLISEN KÄYTÄNNÖN (HTK) LOUKKAUSEPÄILYJEN KÄSITTELEMINEN

3.1. TENKille ilmoitetut HTK-loukkausepäilyt ja todetut loukkaukset

Vuonna 2017 Suomen yliopistot, ammattikorkeakoulut ja muut HTK-ohjeeseen sitoutuneet tutkimusorganisaatiot ilmoittivat TENKille yhteensä 21 uudesta hyvän tieteellisen käytännön loukkausepäilystä. Epäilyt selvitettiin siinä organisaatiossa, missä epäilyn alainen tutkimus oli tekeillä tai tehty. Näistä tapauksista kuudessa ei katsottu aiheelliseksi käynnistää esiselvitystä.

Vastaavasti TENKille saapuneiden ilmoitusten mukaan vuoden 2017 aikana tutkimusorganisaatioissa saatettiin päätökseen yhteensä 24 HTK-tutkintaa, joista osa oli käynnistynyt jo aiemmin. Näistä tutkituista tapauksista viidessä todettiin hyvän tieteellisen käytännön loukkaus: yhdessä oli kyseessä vilppi (*plagiointi*) ja neljässä piittaamattomuus hyvästä tieteellisestä käytännöstä (*toisen tutkijan osuuden vähättely, puutteellinen tai epäasiallinen viittaaminen, itseplagiointi*).

Todettujen HTK-loukkausepäilytapauksien tapauslyhennelmät esitetään kohdassa 3.2.

3.2. Tutkimusorganisaatioissa todetut HTK-loukkaukset

Tapaus 1: Median epäilemä tietoturvaluoto osoittautuikin plagiointiksi

Mediassa esitettiin epäily, että humanistisen alan tutkijat A ja B olisivat käyttäneet kahdessa yhteisartikkelissaan arkaluontoista aineistoa, johon heillä ei olisi kansallisen turvallisuuden nimissä pitänyt olla pääsyä. Tämän jälkeen asiasta tehtiin myös kaksi erillistä HTK-ilmoitusta yliopistolle, jossa A toimi dosenttina. Yliopisto katsoi olevansa toimivaltainen tutkimaan asian vain A:n osalta; B työskenteli ulkomailla. HTK-tutkinnassa kävi ilmi, että A:lla ei ollut koskaan ollut käytössään alkuperäistä aineistoa, vaan 1. artikkelin taulukkotiedot oli plagioitu pro gradu -tutkielmasta, joka oli hyväksytty vuosia aiemmin toisessa suomalaisessa yliopistossa. B otti kaiken vastuun tapahtuneesta, mutta yliopisto katsoi silti A:n syyllistyneen vilppiin. Tutkintaryhmä ei pystynyt varmistumaan 2. artikkelin aineiston alkuperästä ja siltä osin asia jäi selvittämättä. Tutkinnan loppuraportti toimitettiin tiedoksi sekä 1. artikkelin julkaisijalle että B:n työnantajalle.

Tapaus 2: Ammattikorkeakoulun opettajan vuosia kestänyt luvaton lainaaminen johti vakavaan varoitukseen

Ammattikorkeakoulun tekniikan alan opettajan useiden artikkeleiden epäiltiin sisältävän muualta kopioituja tekstiosuuksia ja kuvia ilman asianmukaisia lähdeviitteitä. Asiaa varten perustetun tutkintaryhmän loppuraportissa todettiin opettajan lainanneen luvattomasti toisten aineistoja vuosien ajan, ja tämän katsottiin syyllistyneen piittaamattomuuteen hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Opettaja sai kirjallisen varoituksen, jonka mukaan hänen työsuhteensa irtisanotaan, jos menettely vielä toistuu.

Tapaus 3: Yliopiston jatko-opiskelijan apurahahakemuksessa HTK-loukkaus

Luonnontieteiden alan tohtorikoulutettavan rahoitushakemuksen epäiltiin sisältävän muualta kopioituja tekstipätkiä, joista puuttuivat asianmukaiset lähdeviitteet. Yliopiston suorittaman esitutinnan perusteella tohtorikoulutettavan todettiin syyllistyneen piittaamattomuuteen, joka ilmeni puutteellisena ja epäasiallisena viittaamisena muiden tutkijoiden työhön. Tohtorikoulutettava tyytyi esitutinnan tuloksiin, eikä varsinaista tutkintaa ollut tarvetta suorittaa.

Tapaus 4: Artikkeliväitöskirjassa havaittiin itseplagiointia juuri ennen väitöstilaisuutta

Väitöstilaisuutta edeltävänä päivänä eräs arviointilautakunnan jäsen havaitsi, että humanistisen alan väitöskirjan artikkeleissa oli päällekkäisyyttä ja että yksi oli englanninkielinen käännös väittelijän aiemmin suomeksi julkaisemasta artikkelista. Arviointilautakunnan jäsen ei halunnut tehdä HTK-ilmoitusta. Väittelijää informoitiin havainnosta, ja hän mainitsi väitöstilaisuudessa tekevänsä väitöskirjan sähköiseen versioon asiaa koskevan lisäyksen. Väitöstilaisuuden jälkeen yliopisto kuitenkin aloitti asiassa HTK-prosessin mukaisen esiselvityksen, jonka perusteella väittelijän todettiin syyllistyneen piittaamattomuuteen hyvästä tieteellisestä käytännöstä, joka ilmeni ns. itseplagiointina eli samojen tulosten julkaisemisena useita kertoja näennäisesti uusina.

Tapaus 5: Väitöskirjassa epäily plagiointi ja itseplagiointi keskeytti väitösprosessin

Ennen humanistisen alan väitöstilaisuutta arviointilautakunta oli huomannut artikkeliväitöskirjassa puutteita lähdeviittauksissa ja itseplagiointiksi tulkittavia kohtia. Yliopisto päätti peruuttaa väitöstilaisuuden ja käynnistää esiselvityksen. Esiselvittäjä totesi jatko-opiskelijan syyllistyneen sekä

TENKILLE ILMOITETUT HTK-LOUKKAUSEPÄILYT JA TODETUT HTK-LOUKKAUKSET, LKM		2017	2016	2015	2014	2013
Tutkimusorganisaatioiden viralliset ilmoitukset uusista HTK-loukkausepäilyistä		21	20	24	23	19
Tutkimusorganisaatioissa päätökseen saadut HTK-prosessit, joissa HTK-loukkaus (vilppi tieteellisessä toiminnassa tai piittaamattomuus hyvästä tieteellisestä käytännöstä) todettiin*	<i>Vilppi</i>	1	2	4	5	2
	<i>Piittaamattomuus</i>	4	1	3	1	2
Tutkimusorganisaatioissa päätökseen saadut HTK-prosessit, joissa ei todettu HTK-loukkausta*		17	16	17	15	10

* Luvussa mukana myös ennen ko. vuotta ilmoitettuja tapauksia, jotka on saatu päätökseen ko. vuonna.

vilppiin (plagiointi) että piittaamattomuuteen (itseplagiointi). Koska tekoa ei kuitenkaan pidetty törkeänä tai tiedeyhteisöä tietien tahtoen harhauttavana, yliopisto katsoi, ettei kyse ollut vilpistä, vaan jatko-opiskelija oli syyllistynyt piittaamattomuuteen hyvästä tieteellisestä käytännöstä.

3.3. TENKiltä pyydetty ja TENKin antamat HTK-lausunnot

Vuonna 2017 TENK vastaanotti yhdeksän uutta, hyvän tieteellisen käytännön loukkausepäilyihin liittyvää lausunto-pyyntöä. Kahdessa tapauksessa lausuntoa ei annettu, koska määräaika lausunnon pyytämiseksi oli umpeutunut. Yhdes- sä tapauksessa lausuntoa ei annettu, koska asia ei kuulu- nut TENKin toimivaltaan. Yhden käsittely siirtyi seuraavan vuoden puolelle. Viidessä tapauksessa lausuntopyyntö oli vastaanotettu jo edellisen vuoden puolella. Näin ollen TENK antoi yhteensä kymmenen HTK-lausuntoa vuonna 2017.

Seuraavassa lyhennelmät TENKin vuonna 2017 antamista HTK-lausunnoista:

Lausunto 1: Kärjekäs verkkokirjoittelu vahingoitti toisen tutkijan mainetta (TENK 2017:1)

Tutkija A oli tehnyt ammattikorkeakoulu X:n rehtorille HTK-ilmoituksen, jossa hän epäili X:n tekniikan alan lehtorin B syyllistyneen toisen tutkijan työn epäasialliseen vaikeutta- miseen kirjoittamalla A:sta julkisuudessa halventavasti ja vähättelevästi. X:n rehtori ei tehnyt asiassa HTK-päätöstä, koska B ei osallistu ammattikorkeakoulussa tieteelliseen tut- kimustoimintaan. TENK palautti 1. lausunnossaan asian X:lle HTK-prosessiin (ks. lyhennelmä TENK 2016:4). Lausunnon johdosta tehdyn HTK-päätöksen mukaan asiassa ei käyn- nistetty HTK-prosessia, koska kyseessä ei ollut tutkimuseet-

tinen asia eikä HTK-ohje ulotu työntekijän vapaa-ajallaan internetissä harjoittamaan kirjoitteluun. Lisäksi X:n rehtori totesi päätöksessään, että B:n kirjoittelu ei edustanut X:n virallista kantaa.

Toisessa lausunnossaan TENK katsoi, että kyseessä on HTK-ohjeen piiriin kuuluva asia. Kiistanalainen kirjoittelu koetteli hyvän tieteellisen käytännön rajoja. B oli osoittanut vastuut- tomuutta julkisissa kirjoituksissaan vaikeuttamalla epäasi- allisesti toisen tutkijan työtä. Teko ei ole ollut kuitenkaan niin vakava, että sitä olisi välttämättä tullut tarkastella hyvän tieteellisen käytännön loukkauksena. Näin ollen X saattoi jättää asiassa käynnistämättä HTK-esiselvityksen. Lisäksi tapauksen palauttaminen esiselvitykseen olisi pitkittänyt entisestään tapauksen käsittelyä. Yleisellä tasolla TENK pitää kuitenkin tärkeänä, että kynnys esiselvityksen käynnistämi- selle pidetään matalana.

Lausunto 2: Virantäyttöön liittyvää jääviysepäilyä ei selvitetty riittävästi (TENK 2017:2)

Dosentti A epäili, että erään yliopiston yliopistonlehtorin valintaprosessiin osallistuneet asiantuntijat, professorit B ja C sekä valintaesityksen tehnyt professori D, olisivat olleet esteellisiä. A oli hakenut tehtävää, mutta ei ollut tullut va- lituksi. Yliopisto ei käynnistänyt asiassa esiselvitystä, koska se katsoi, että epäily oli perätön.

A katsoi B:n suosineen tehtävään valittua, koska B:llä oli ollut yhteistyösuhde kuten yhteisiä julkaisuja valitun tutki- jan kanssa. TENKin mukaan työskentely samalla yliopiston laitoksella ei kuitenkaan sellaisenaan aiheuta jääviyttä. C:n jääviyden A taas esitti johtuvan siitä, että C olisi plagioinut A:n tuotantoa. C:n osalta TENK kuitenkin katsoi, että koska A ei ollut vienyt plagiointiepäilyä viralliseen HTK-prosessiin, esteellisysepäily voitiin tässä yhteydessä jättää huomiotta.

TENKIN ANTAMAT LAUSUNNOT, LKM	2017	2016	2015	2014	2013
TENKIn vastaanottamat uudet HTK-prosessiin liittyneet lausuntopyynnöt	9	9	11	11	5
TENKIn antamat HTK-prosessiin liittyneet lausunnot (mukana myös eri lausuntopyyntöjä kuin edell. kohdassa)	10	8	8	4	5
HTK-lausunnon laatiminen kesken 31.12.	1	5	3	2	-
TENKIn muut kuin HTK-prosessiin liittyvät asiantuntijalausunnot	1	1	-	-	1

A:n mukaan D:n jääviys johtui siitä, että A oli aikaisemman kiistan vuoksi tehnyt D:n toiminnasta kantelun. Yliopisto X:n mukaan kyseisen kanteluprosessin yhteydessä oli tutkittu, ettei D tuolloin ollut ollut jäävi. TENK kuitenkin katsoi, että oli mahdollista, että A:n ja D:n välille oli kyseisen kantelun vuoksi kehittynyt poleeminen suhde. Lisäksi nyt kiistanalaisen yliopistonlehtorin valintaprosessin aikana A oli huomauttanut D:lle tämän mahdollisesta jääviydestä, mutta D ei reagoinut huomautukseen.

TENKIn mukaan D:n toiminta oli ollut eettisesti moitittavaa. Vaikka hänen mahdollista jääviyttään ei ollut HTK:n näkökulmasta selvitetty riittävästi, yliopisto saattoi kuitenkin jättää HTK-prosessin käynnistämättä, koska tapauksessa ei ollut syytä epäillä HTK-loukkausta. Samalla TENK huomautti yliopistolle, että tehtävänäntäyttöihin osallistuvien henkilöiden mahdolliset sidonnaisuudet on selvitettävä etukäteen.

Lausunnot 3 ja 4: Vakava epäily ihmistieteiden eettisten periaatteiden laiminlyönnistä on tutkittava HTK-prosessissa (TENK 2017:3 ja TENK 2017:4)

Yksityishenkilö A epäili, että ammattikorkeakoulu X:n lehtori B ja ammattikorkeakoulu Y:n johtajistoon kuulunut C olisivat yhteiskuntatieteellisen alan artikkelikokoelman toimittajina syllistyneet piittaamattomuuteen sekä hyvästä tieteellisestä käytännöstä että ihmistieteiden alan tutkimuksen eettisistä periaatteista. A:n mukaan kyseisen, myös verkossa julkaistun, X:n tutkimus- ja kehittämistoimintaa esittelevän julkaisusarjan artikkelissa kerrotaan A:n henkilöhistoriaan liittyviä arkaluonteisia tietoja siten, että hänen oikea henkilöllisyytensä on helppo saada selville. A lähetti HTK-loukkausepäilynsä sekä X:n että Y:n rehtoreille.

X:n rehtori ilmoitti A:lle, että epäily oli perätön, koska julkaisussa esiintyneet henkilöt oli anonymisoitu eivätkä he ole tavanomaisin keinoin tunnistettavissa. Asiassa ei näin ollen tehty HTK-prosessin mukaista päätöstä. Y tukeutui X:n rehtorin ja eettisen toimikunnan näkemykseen asiassa. Yhteisessä vastineessaan TENKille X ja Y ilmoittivat, ettei asia kuulunut HTK-ohjeen piiriin, koska B on työsuhteen

nen opettaja, joka ei osallistu X:n tutkimustoimintaan. Lisäperusteluinaan X ja Y ilmoittivat, että ammattikorkeakoulu X ei ole HTK-ohjeessa tarkoitettu tutkimusorganisaatio eikä sen kyseinen julkaisu ole tieteellinen.

Lausunnoissaan TENK kumosi kaikki edellä esitetyt perustelut. Tutkijat B ja C sekä ammattikorkeakoulu X olivat vastuussa julkaisun sisällöstä. TENKIn mukaan sekä X:n että Y:n tuli käynnistää asiassa HTK-prosessin mukainen varsinainen tutkinta, joko yhdessä tai erikseen, koska epäily oli vakava ja A:lla oli vankat perusteet epäilyn todenperäisyydestä. Lausunnoissa todettiin myös, että organisaation oma tai usean ammattikorkeakoulun yhteinen eettinen toimikunta ei ole HTK-prosessiin kuuluva toimielin.

Lausunto 5: Piittaamattomuuden kynnyks ei ylittynyt kirjoittajuuskiistassa (TENK 2017:5)

Humanistisen alan tohtori A oli epäillyt saman alan professori B:n syllistyneen anastukseen sekä tutkijan työn epäasiälliseen vaikeuttamiseen ja viivyttämiseen, koska A:n nimeä ei mainittu toimittajana tieteellisessä artikkelikokoelmassa, jonka päätoimittajana B toimi. Toimintayöstä ei missään vaiheessa ollut tehty kirjallisia sopimuksia, ja osapuolilla oli eriävä näkemys siitä, mitä asiasta oli muutoin sovittu. Sekä yliopiston suorittaman HTK-esiselvityksen että TENKIn asiassa antaman lausunnon (ks. lyhennelmä TENK 2016:8) mukaan B ei ollut syllistynyt HTK-loukkaukseen.

E.m. HTK-prosessin ollessa kesken B teki HTK-loukkauksilmoituksen A:n toiminnasta. B katsoi A:n syllistyneen tiedeyhteisön harhaanjohtamisena ilmenevään piittaamattomuuteen ja useisiin vastuuttomiin menettelyihin kuten tekijyyden manipulointiin. Yliopiston suorittaman esiselvityksen mukaan asiassa ei ollut syytä epäillä HTK-loukkausta. TENK yhtyi yliopiston arvioon. Koska teot eivät olleet vakavia tai törkeitä, ei yliopiston tarvinnut käynnistää asiassa varsinaista HTK-tutkintaa.

Lausunto 6: Väitöskirjaan kohdistuvaa HTK-epäilyä ei saanut tutkia tiedekuntatasolla (TENK 2017:6)

Lääke- ja terveystieteiden alalla toimiva yhdistys epäili, että sen alaan liittyvässä väitöskirjassa esiintyi plagiointia. Yhdistys oli ilmoittanut asiasta ennen väitöstilaisuutta väittelijälle, tämän ohjaajalle ja a.o. tiedekunnalle. Yliopisto käsitteli asian tiedekuntatasolla lähinnä tekijänoikeuden näkökulmasta.

TENK totesi lausunnossaan, että HTK-ohjeen mukaan kaikki väitöskirjakäsikirjoituksiin kohdistuneet tutkimuseettiset epäilyt tulee saattaa HTK-prosessiin, jos väittelylupa on jo myönnetty. Yliopisto teki menettelytapavirheen, kun se ei käynnistänyt asiassa HTK-prosessia. Näin ollen yliopiston tuli käynnistää asiassa uusi, HTK-prosessin mukainen tutkimus. Lisäksi yliopiston tuli täsmentää toimintaohjeitaan siten, että kaikki tutkimuseettiset epäilyt saatetaan välittömästi rehtorin tietoon.

Lausunto 7: HTK-prosessi mitätöityi, koska esiselvittäjä oli jäävi (TENK 2017:7)

Tohtori A esitti epäilyn, että taidealan professorin virkaan valitun tohtori B:n hakuasiakirjoissa esiintyi taiteellisten ja tieteellisten ansioiden paisuttelua. Yliopiston suorittaman HTK-esiselvityksen mukaan kyseessä oli kuitenkin huolimattomuus, ei HTK-loukkaus. A oli tyytymätön sekä esiselvityksen lopputulokseen että puolueettomuuteen. Esiselvittäjä oli toiminut dekaani C, joka oli tehnyt kiistanalaisen viran nimityspäätöksen. TENK katsoi lausunnossaan, että C oli ollut esteellinen toimiessaan esiselvittäjänä, joten suoritettu HTK-prosessi mitätöityi. Tästä syystä yliopiston tuli käynnistää asiassa uusi HTK-prosessi.

Lausunto 8: Haastatteluaineiston huolimaton raportointi ja säilytys oli piittaamattomuutta (TENK 2017:8)

Yliopistonlehtori esitti yliopistolle HTK-epäilyn liittyen maatalous- ja metsätieteiden alan jatko-opiskelijaan, joka työskenteli tapahtumahetkellä hänen johtamassaan tutkimushankkeessa. Yliopistonlehtorin mukaan jatko-opiskelija olisi lisännyt heidän yhdessä kirjoittamaansa käsikirjoitukseen tuloksia sepitetyistä haastatteluista. Suoritetussa HTK-prosessissa ei saatu selville, millaisia haastatteluja oli tehty tai miten haastattelujen perusteella kerätty aineisto oli tallennettu. Tutkintaryhmän mukaan kyseessä oli piittaamattomuus hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Yliopiston päätöksessä todettiin kuitenkin, ettei piittaamattomuutta voitu kohdentaa selkeästi vain jatko-opiskelijaan ja totesi päätöksessään, ettei HTK-loukkausta ollut tapahtunut. Yli-

pistonlehtori oli tyytymätön päätökseen ja pyysi TENKin lausuntoa asiassa.

TENKin mukaan tapauksen käsittelyn myötä tuli ilmeiseksi, ettei artikkelin aineistona olevia haastatteluja ollut raportoitu tai tallennettu tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla. Jatko-opiskelijalle tarjottiin mahdollisuus selittää haastatteluaineiston tallentamisen ja raportoinnin puutteita, mutta näin hän ei varsinaisessa HTK-tutkinnassa tai TENKin lausuntoprosessissa tehnyt. Tulosten huolimaton tallentaminen on tiedeyhteisön kannalta ongelmallista siksi, että ilman aineistoa tiedeyhteisöllä ei ole mahdollisuutta todentaa haastattelujen avulla saatuja tutkimustuloksia. Näin ollen TENK katsoi, että jatko-opiskelija oli syyllistynyt piittaamattomuuteen hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Piittaamattomuus ilmeni erityisesti tulosten ja tutkimusaineistojen puutteellisen kirjaamisena ja säilyttämisenä.

Lausunnot 9 ja 10: Ei havaintojen ja tulosten vääristelyä vaan tieteellinen näkemysero (TENK 2017:9 ja TENK 2017:10)

Yhteiskuntatieteiden alalla toimiva yhdistys epäili, että sen alaan liittyvässä kahdessa väitöskirjassa esiintyi havaintojen ja tulosten vääristelyä. Yhdistyksen mukaan tämä ilmeni lähteiden valikointina ja salaamisena. Toinen väitöskirjoista tarkastettiin yliopistossa X ja toinen yliopistossa Y. Molemmat yliopistot totesivat, että epäily oli perätön eikä asiassa käynnistetty HTK-esiselvitystä.

TENK totesi lausunnossaan, että yliopistot olivat toimineet HTK-ohjeen mukaisesti, sillä kyseessä ei ollut tutkimuseettinen kysymys eikä HTK-loukkaus vaan näkemysero.

4 | IHMISTIEIDEIDEN EETTINEN ENNAKKOARVIOINTI

TENK koordinoi ihmistieteiden alan tutkimuksen eettisen ennakoarvioinnin toimintaa ja edistää alueellisten ja organisaatiokohtaisten eettisten toimikuntien yhteistyötä. TENKin toimisto seuraa ennakoarvioinnin tilannetta keräämällä vuosittain tietoa toimikuntien käsittelemistä tapauksista ja ylläpitää toimikuntien yhteystietolistaa. TENKin *Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakoarvioinnin järjestämiseksi* (IEEA) -ohjeistukseen oli sitoutunut vuoden 2017 lopussa yhteensä 60 organisaatiota.

Yleisesti ottaen toimikuntien käsittelemät lausuntopyynnöt ovat pysyneet edellisvuotisella tasolla, mutta joidenkin toimikuntien vastaanottamien lausuntopyyntöjen määrät ovat kasvaneet merkittävästi. Toimikunnat saavat lausunto-

IHMISTIETEIDEN EETTISTEN TOIMIKUNTIEN KÄSITTELEMÄT TAPAUKSET, LKM	2017	2016	2015	2014	2013
Eettisen ennakoarvioinnin lausuntopyynnöt	412	392	341	303	265
Eettisten toimikuntien antamat lausunnot	385	324	295	287	243

pyyntöjä myös tutkimuksista, jotka eivät TENKin ohjeistuksen mukaan vaatisi ennakoarviointia. Näiden yksinomaan rahoittajan/julkaisijan vaatimuksesta tehtyjen lausuntopyyntöjen osalta on suunniteltu myös ns. kevennettyä menettelyä lausunnon saamiseksi.

Puutteelliset lausuntopyynnöt ovat yleinen ongelma, mutta vain harvoja joudutaan enää ohjaamaan sairaanhoitopiirin eettisiin toimikuntiin. Lausuntopyyntöjen tieteenalat ovat moninaistuneet ja myös monitieteiset tutkimukset yleistyvät. Tutkimussuunnitelmien puutteet liittyvät usein tutkitaville annettaviin tiedotteisiin ja suostumuslomakkeisiin tai tietosuojaan ja aineistonhallintaan. Koulutusta kaivataan lisää, jotta eettisen ennakoarvioinnin tunnettuus ja kattavuus paranisi.

TENK perusti työryhmän päivittämään ihmistieteiden eettisen ennakoarvioinnin ohjeistuksen vastaamaan uutta EU:n tietosuoja-asetusta. Työryhmän puheenjohtajaksi pyydettiin Tietoarkiston kehittämisspäälikkö **Arja Kuula-Luumi** ja jäseniksi Erika Löfström, Kari Hämäläinen, Jyrki Kettunen, Riitta Salmelin, Sanna Kaisa Spoof ja Risto Turunen. Työryhmän työskentelyn pohjaksi eettisiltä toimikunnilta kerättiin verkkokyselyllä palautetta nykyisestä ohjeistuksesta. Päivitustyötä ja tietosuoja-asetusta käsiteltiin myös eettisille toimikunnille järjestetyssä keskustelutilaisuudessa 7.11.2017.

5 | YHTEISTYÖ, ALOITTEET SEKÄ JULKAISU- JA TIEDOTUSTOIMINTA

TENK vieraili Vaasan yliopistossa 13.-14.12.2017. Vierailua isännöivät rehtori **Jari Kuusisto** ja vararehtori **Jukka Vesalainen**. Samassa yhteydessä järjestettiin tutkimuseettinen seminaari Vaasan korkeakoulujen henkilökunnalle ja tohtoriopiskelijoille. TENK tutustui myös professori emeritus **Ari Salmisen** johdolla hallinnon piilokorruptiota ja hyvä veli-verkostoja käsittelevään tutkimushankkeeseen. Neuvottelukunnan jäsenet ja pääsihteeri verkostoituivat ja tiedottivat TENKin toiminnasta pitämällä seminaariesitelmää (LIITE 1) sekä julkaisemalla artikkeleita ja antamalla haastatteluja (LIITE 2).

TENKin jäsenet toimivat aktiivisesti sekä valtakunnallisissa että paikallisissa eettisissä toimikunnissa ja työryhmissä (LIITE 3).

Vuoden aikana uudistettiin TENKin omat verkkosivut (www.tenk.fi) ja kehitettiin keväällä 2018 avattavaa Vastuullinen tiede -sivustoa (www.vastuullinentiede.fi).

Pääsihteeri Sanna Kaisa Spoof kiittää professori emeritus Ari Salmista tutkimushankkeen esittelystä TENKin kokouksessa Vaasan yliopistossa 14.12.2017.

Tutkimuseettikan maailmankonferenssin puheenjohtajana toiminut professori Lex Bouter (Vrije Universiteit) avasi konferenssin Amsterdamsissa 28.5.2017.

6 | KANSAINVÄLINEN TOIMINTA

TENKin puheenjohtaja toimi asiantuntijana monissa kansainvälisissä hankkeissa ja työryhmissä, mm. Suomen tiedeakatemioiden edustajana All European Academies ALLEAn tutkimuseettikkaa käsittelevässä Science and Ethics -pysyväiskomiteassa.

Pääsihteeri toimi Euroopan kansallisten tutkimuseettisten toimistojen verkoston ENRIOn strategiaryhmän jäsenenä ja whistleblowing-työryhmän vetäjänä. ENRIOn jäsenistä **Torkild Vinther** (Norja), **Nicole Föger** (Itävalta) ja **Grace van Arkel** (Hollanti) vierailivat TENKissä 30.11. - 1.12.2017. ENRIOn kevätkokous pidettiin Amsterdamsissa ja syyskokous Lissabonissa.

Lisäksi TENKillä on aktiiviset yhteistyösuhteet pohjoismaisiin toimijoihin kuten NordForskiin ja muihin alan asiantuntijatahoihin.

TENKin sihteeristö ja puheenjohtaja osallistuivat tutkimuseettikan maailmankonferenssiin (*5th World Conference on Research Integrity*) Amsterdamsissa 28. - 31.5.2017. Konferenssin pääteemoina olivat läpinäkyvyys (transparency) ja vastuuvollisuus (accountability). TENKin asiantuntija **Iina Kohonen** piti konferenssissa esitelmän "Public science communication as part of the responsible conduct of research – an example from Finland".

Selventääkseen asemaansa kansainvälisissä yhteyksissä Suomen kansallisena eettisenä toimijana TENK päätti kokouksessaan 14.12.2017 muuttaa englanninkielisen nimensä "Finnish Advisory Board on Research Integrity" muotoon "Finnish National Board on Research Integrity TENK".

7 | HENKILÖSTÖ JA TALOUS

Pääsihteeri Sanna Kaisa Spoofin lisäksi neuvottelukunnan sihteeristössä työskentelivät osa-aikaisina suunnittelija FM **Terhi Tarkiainen** ja toimistosihteerit KTK **Kaisu Reiss**. FM **Simo Kylönen** työskenteli tutkimuseettikan tukihenkilötoiminnan osa-aikaisena koulutuskoordinaattorina kevään 2017 ajan.

Merkittävä lisäys toimiston resursseihin saatiin 1.5.2017, kun sihteeristöön voitiin perustaa toinen päätoiminen tehtävä. Asiantuntijan tehtävään valittiin TaT Iina Kohonen.

TENKin ja TJNK:n yhteisessä *Tiedon jakaminen luo vaikuttavuutta* -hankkeessa työskenteli projektipäällikkönä Iina Kohonen 30.4.2017 saakka. Hankkeen osa-aikaisena verkkotoimittajana toimi FM **Maija Lähteenmäki** 26.9.2017 alkaen.

TENKin sihteeristö työskentelee Tieteellisten seurain valtuuskunnan (TSV) yhteydessä osoitteessa Snellmaninkatu 13, Helsinki. TSV tarjoaa TENKille talous- ja henkilöstöhallinnon, verkko-yhteydet, tietotekniikkapalveluita sekä toimistotilat. Tieteiden talon tilat ovat maksutta käytettävissä kokouksia ja seminaareja varten.

Tämä toimintakertomus on esitelty tutkimuseettisen neuvottelukunnan kokoukselle 17. huhtikuuta 2018.

Krista Varantola
Puheenjohtaja

Sanna Kaisa Spoof
Pääsihteeri

Opetus- ja kulttuuriministeriön tervehdyksen 25-vuotiaalle TENKille lausui kansliapäällikkö Anita Lehikoinen.

TENKin jäsen Erika Löfström esitteli tutkimuseettikan toimijoiden eurooppalaista yhteistyötä Etiikan päivässä 15.3.2017

LIITE 1

Tutkimuseetiikkaan liittynyt opetus, esitelmät ja pyydetty puheenvuorot

Puheenjohtaja **Krista Varantola**

- ALLEAn Code of Conduct for Research Integrity (CoC for RI). - Printeger-projektiin liittyvä seminaari, Tartto 10. - 11.2.2017.
- ALLEAn Code of Conduct for Research Integrity (CoC for RI). - Norjan Etiikkakomitea, Gjøvik 21. - 22.3.2017.
- TENK ja ALLEAn Code of Conduct for Research Integrity (CoC for RI) - Åbo Akademin etiikkapäivä, Turku 7.4.2017
- ALLEAn Code of Conduct for Research Integrity -ohjeesta ja sen taustoista (CoC for RI). - Eurooppalainen tutkimuseettinen ohje uudistui -tilaisuus, TENK ja Tiedeakatemiain neuvottelukunta, Helsinki 4.5.2017.
- ALLEAn Code of Conduct for Research Integrity. - Pohjoismaiden tutkimuseetiikkaa ja pohjoismaiden eettisiä käytäntöjä käsittelevä kokous, NordForsk 15. - 16.6.2017.
- ALLEAn Code of Conduct for Research Integrity. - Tiedeakatemiain neuvottelukunnan kansalliskomiteoiden tapaaminen, Helsinki 20.10.2017.

Varapuheenjohtaja **Pekka Louhiala**

- Research ethics for health scientists. - Helsingin yliopisto, Biomedicum, Helsinki 17. - 31.1.2017.
- Terveisiä harmaalta alueelta. - Tutkimuseiikan tukihenkilöiden koulutus, Tieteiden talo, Helsinki 17.1. 2017.
- Tutkija ja sidonnaisuudet - terveisiä lääketieteestä. - Ravitsemustieteen päivät, Messukeskus, Helsinki 16.5.2017.
- Tutkimuseiikkaa tutkimushoitajille. - HUS, Helsinki 5.10.2017.
- Tutkimuseiikka. - Tohtorikoulujen yhteinen koulutus, Biomedicum, Helsinki 9.11.2017.

Jäsen **Jyrki Kettunen**

- Hyvä tieteellinen käytäntö ja tutkimuseiikka - sosiaali- ja terveysalan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa opiskeleville osana menetelmäopintoja, Arcada 2017.

Jäsen **Erika Löfström**

- Ethical issues in research on education. - Capacity building workshop for Early Career Researchers in Mathematics Education "Fostering professional development of early career researchers in Ghana", International Group for the Psychology of Mathematics Education (IGPME), Cape Coast University, Ghana 16. - 20.10.2017.
- Training in Research Integrity for RECs and RIOs: ENERI - Training and Capacity Building. - ENRIO-kokous, Lissabon 2. - 3.10.2017
- Yritysyhteistyö ihmistieteissä: uusia haasteita ja kehittyviä käytäntöjä. - Etiikan päivä, Tieteiden talo, Helsinki 15.2.2017.
- Fiodorova, N., Gefenas, E., Čekanauskaitė, A., Lekstutienė, J., Lukaševičienė, V., Löfström, E. Interaction between research ethics and research integrity: overview and analysis of situation in Lithuania and Finland. - Conference "Shaping Ethics in Academia and Society: Practices in the Baltic Sea Region", Mykolas Romeris University, Vilna 16. - 17.10., 2017.
- Tutkimuksen Löfström, E. & Pyhältö, K. "What are ethics in doctoral supervision, and how do they matter?" eri vaiheversioita on esitelty kahdella eri foorumilla: American Educational Research Association AERA, San Antonio, TX, 27.4. - 1.5.2017, sekä European Association for Research on Learning and Instruction EARLI, Tampere 29.8. - 2.9.2017
- Löfström, E. & Pyhältö, K. Conceptual definition and empirical investigation of ethics in doctoral supervision. - World Conference on Research Integrity (WCRI), Amsterdam 27. - 31.5.2017.
- Löfström, E. & Kupila, P. Opettajien ja opiskelijoiden kokemuksia plagiaatintunnistuksesta. - Oppimiseikkailu, Helsingin yliopisto, Helsinki 7. - 8.3.2017.
- Ethics in supervision. - Seminaari ohjaajille, Tallinnan yliopisto, 22.11.2017.
- Työpajat: Good/bad practices in research ethics/integrity ja Training needs. - ENERI (European Network for Research Ethics and Research Integrity) Stakeholder meeting, Ateena 28.-29.9.2017
- Työpaja: RIOs and dealing with research misconduct: sharing practical knowledge, needs, tips and resources. - World Conference on Research Integrity (WCRI), Amsterdam 27.5.2017.

Jäsen **Riitta Salmelin**

- Puheenvuoro. - Tutkimusetiikan tukihenkilöiden koulutustilaisuus, Tieteiden talo, Helsinki 16.11.2017.

Jäsen **Sirpa Thessler**

- Puheenvuoro. - Hyvä tieteellinen käytäntö -seminaari, Luonnonvarakeskus, Helsinki 30.3.2017.

Pääsihteeri **Sanna Kaisa Spoof**

- The European Code of Conduct for Research Integrity ja suomalainen HTK-ohjeistus. - Eurooppalainen tutkimuseettinen ohje uudistui -tilaisuus, TENK ja Tiedeakatemiain neuvottelukunta, Helsinki 4.5.2017.
- TENK ja hyvä tieteellinen käytäntö. - Tieto käyttöön vastuullisesti ja vaikuttavasti – VNK-TEAS, TENK TJNK lounastapaaminen, Helsinki 27.9.2017.
- Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkaukset. - Luonnonvarakeskus, Helsinki 30.3.2017.
- Tutkimuseettisen neuvottelukunnan Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK) -ohjeisto ja European Code of Conduct. - Tutkimusetiikan iltapäivä, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki 26.9.2017.
- Whistleblowing ethics. Introduction for ENRIO workshop. - ENRIO:n kokous, Lissabon 3.10.2017.
- TENK, hyvä tieteellinen käytäntö ja ammattikorkeakoulut. - Webinaari. Humanistinen ammattikorkeakoulu HUMAK, Helsinki 9.10.2017.
- Paneelikeskustelu: Järjestöt ja tutkimusetiikka. - Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tiedontuotannon hyvät käytännöt -työpaja. A-klinikasäätiö, Helsinki 11.10.2017.
- TENK, hyvä tieteellinen käytäntö sekä tutkimuseettiset suositukset. - Seminaari Vaasan korkeakoulujen henkilökunnalle ja tohtoriopiskelijoille, Vaasan yliopisto, Vaasa 13.12.2017.

Projektipäällikkö/asiantuntija **Iina Kohonen**

- Vastuullinen tiedeviestintä ja hyvä tieteellinen käytäntö. - Aalto ARTS tohtoriohjelman tutkimusmetodikurssi. Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu, Helsinki 23.3.2017.
- Hankkeen tilannekatsaus. - Tohtorikouluverkosto, Helsingin yliopisto, Helsinki 23.3.2017.
- Kuka on Tekijä – työpaja tieteellisen julkaisemisen tekijyykäytännöistä. - Tieteiden talo, Helsinki, 9.5.2017
- Vastuullisen tiedeviestinnän suositukset -työpaja. - Liikuta tiedosta – päivä vaikuttavaa tutkimusviestintää, Helsinki 22.5.2017.
- Hyvän vai pahan jäljillä -työpaja. - Valamo Symposium 2017, Valamo 25.–26.5.2017.
- Public science communication as part of the responsible conduct of research – an example from Finland. - Interventions that work, Tutkimusetiikan 5. maailmankonferenssi 28. – 31.5.2017, Amsterdam 30.5.2017.
- Tekijyys ja vastuullinen tutkimusviestintä eettisestä näkökulmasta. - Skype-tietoisku tutkijoille. Työterveyslaitos, Helsinki 13.6.2017.
- Populism, hate speech, and radicalization -työpaja. - European Conference for Science Journalists 2017, Kööpenhamina 29.7.2017.
- Vastuullinen tiede -sivustoesittely. - Tieto käyttöön vastuullisesti ja vaikuttavasti – VNK-TEAS, TENK TJNK lounastapaaminen, Balderin Sali, Helsinki 27.9.2017.
- Public science communication as part of the responsible conduct of research. - ENRIO:n kokous, Lissabon 3.10.2017.
- Paneelikeskustelu tekijyydestä. - Eettinen foorumi – keskustelua taiteen ja tutkimuksen tekijyydestä, Taideyliopisto, Helsinki 3.11.2017.
- Responsible conduct of research and procedures for handling allegations of misconduct in Finland. - Doctoral Programme in Biological and Environmental Science, Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä 9.11.2017.
- TENKin ohjeet ja suositukset. - Seminaari Vaasan korkeakoulujen henkilökunnalle ja tohtoriopiskelijoille, Vaasan yliopisto, Vaasa 13.12.2017.

LIITE 2

Tutkimuseetiikkaan liittyvät julkaisut ja annetut haastattelut sekä muu tutkimuseetiikkaan liittynyt esiintyminen mediassa

Jäsen **Jyrki Kettunen**

- Kettunen J. Tutkimus – rehtiä ja reilua meininkiä. Fysioterapia-lehti 7;2017:44-47.

Jäsen **Erika Löfström**

- Löfström, E., Huotari, E., & Kupila, P. (2017). Conceptions of Plagiarism and Problems in Academic Writing in a Changing Landscape of External Regulation, 15(3), 277-292. Journal of Academic Ethics. DOI: 10.1007/s10805-017-9285-y
- Hyytinen, H., Löfström, E., & Lindblom-Ylänne, S. (2017). Challenges in Argumentation and Paraphrasing Among Beginning students' problems in academic writing. Scandinavian Journal of Education, 61(4), 411-429. <http://dx.doi.org/10.1080/00313831.2016.1147072>
- Hyytinen, H. & Löfström, E. (2017). Reactively, proactively, implicitly, explicitly? Academics' teaching conceptions of research ethics and integrity. Journal of Academic Ethics, 15(1), 23-41. DOI 10.1007/s10805-016-9271-9.

Jäsen **Sirpa Thessler**

- "Hyvän toimintatavan periaatteet", kooste henkilöstölle, Luonnonvarakeskus. https://www.luke.fi/wp-content/uploads/2017/02/code_of_conduct_FI_verkkoon.pdf

Pääsihteeri **Sanna Kaisa Spoof**

- Haastattelu, Keski-Suomalainen 2.3.2017
- Haastattelu, Keski-Uusimaa 5.3.2017
- Haastattelu, Huomenta Suomi 3.4.2017, MTV3
- Haastattelu, Ykkösaamu 15.11.2017, Yle Radio1.

LIITE 3

Jäsenyydet tutkimuseettisissä toimielimissä

Puheenjohtaja **Krista Varantola**:

- ALLEA Permanent working group on science and ethics, jäsen
- ALLEAn etiikkakomitean sisäisen editointiryhmä (European Code of Conduct on Research Integrity -suositusten päivitys), jäsen

Varapuheenjohtaja **Pekka Louhiala**

- Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan tutkimuseettinen toimikunta, puheenjohtaja

Jäsen **Jyrki Kettunen**

- Pääkaupunkiseudun ammattikorkeakoulujen ihmistieteiden eettinen toimikunta (Arcada, Diak, Humak ja Metropolia), puheenjohtaja
- Yrkeshögskolan Arcada Ab, Etiska Rådet, puheenjohtaja
- Avoin tiede ja tutkimus -hankkeen asiantuntijaryhmä, jäsen

Jäsen **Erika Löfström**

- Erasmus + -rahoitteinen Strategic Partnership in Higher Education -hanke "Researcher Identity Development", tutkimuseettikoulutuksen ja verkkoressurssin toteutus (2017-2020), vastuullinen tutkija

-
- Helsingin yliopiston ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointitoimikunta, puheenjohtaja
 - Horizon 2020-rahoitteinen ENERI -hanke (European Network for Research Ethics and Research Integrity) (2016-2019), koulutusta koskevan työpaketin projektipäällikkö
 - Horizon 2020-rahoitteinen VIRT²UE -hanke (Virtue based ethics and Integrity of Research: Train the Trainer program for Upholding the principles of the European code of conduct (2018-2021), projektipäällikkö
 - Plagiarism across Europe and Beyond -konferenssin (Efesus, Turkki 9.-11.5.2018) International Scientific Board, jäsen
 - Viron "Hea teadustava" -tutkimuseetiikkaohjeistuksen kommentointi työstämisvaiheessa
 - World Conference on Research Integrity –konferenssin (Amsterdam 27.-31.5.2017) European Advisory Committee, jäsen

Jäsen **Riitta Salmelin**

- Aalto-yliopiston tutkimuseettinen toimikunta (Aalto University Research Ethics Committee), jäsen

Jäsen **Risto Turunen**

- Itä-Suomen yliopiston tutkimuseettisen toimikunta, puheenjohtaja

Pääsihteeri **Sanna Kaisa Spoof**

- The Pan-European Platform on Ethics, Transparency and Integrity in Education (ETINED) -verkosto ja sen ohjausryhmä, jäsen.

ETIIKAN PÄIVÄ 2017: TUTKIMUS JA YRITYSYHTEISTYÖ

15.3.2017, Tieteiden talo, Helsinki

OHJELMA:

klo 9.30 Aamukahvi

klo 10.00 - 11.30 Tutkimus ja yritysyhteistyö

- *Avaussanat*, pääsihteeri **Sanna Kaisa Spoof**, Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK)
- *Yritysyhteistyö ihmistieteissä: uusia haasteita ja kehittyviä käytäntöjä*, tutkimusjohtaja, vararehtori **Erika Löfström**, Helsingin yliopisto, Tallinnan yliopisto, TENK
- *Ammattikorkeakoulujen näkökulma*, strategiapäällikkö **Mervi Friman**, Hämeen ammattikorkeakoulu
- *Korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyön vahvistaminen hallitusohjelmassa*, neuvotteleva virkamies **Pirjo Kutinlahti**, työ- ja elinkeinoministeriö
- *European Code of Conduct for Research Integrity - uudistettu eurooppalainen tutkimuseettinen ohjeisto*, pääsihteeri **Päivi Tikka**, Tiedeakatemiain neuvottelukunta

klo 11.30 - 12.30 Lounas (omakustanteinen)

klo 12.30 - 14.00 Etiikka tutkimuksen ja tuotekehityksen rajalla

- *Millä perusteella uusia teknologioita tulee ottaa käyttöön?* emeritusprofessori **Marjukka Mäkelä**, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- *Oikeudellinen näkökulma: tekijänoikeudet*, erityisasiantuntija **Sandra Liede**, Valvira
- *Biopankki toimijana*, professori **Kimmo Porkka**, Hematologinen biopankki
- *Yritysnäkökulma*, LT **Taru Blom**, Orion

klo 14.00 - 14.15 Kahvitauko

klo 14.15 - 15.45 Keskustelu: Tiede ja tutkimus rakentamassa yhteiskuntaa

Tiede ja tutkimus vaikuttavat yhteiskunnassa maailmankuvan ja sivistyksen rakentajina, vaurauden ja hyvinvoinnin lähteenä, päätöksenteossa ja käytäntöjen kehittäjänä. Miten varmistamme, että tavoitteet toteutuvat ja varmistumme siitä, että tietoa käytetään vastuullisesti ja hyväksyttävästi?

- akateemikko **Risto Nieminen**, Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta
- VTT, sosiologi **Karoliina Snell**, Helsingin yliopisto
- metsäjohtaja **Tomi Salo**, Metsäteollisuus ry
- tiede- ja korkeakoulupolitiikan asiantuntija, **Heikki Holopainen**, Sivistystyönantajat
- moderaattorina pääsihteeri **Reetta Kettunen**, TJNK

Järjestäjät: Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK), Biotekniikan neuvottelukunta (BTNK), Geeniteknikan lautakunta (GTLK), Tiedeakatemiain neuvottelukunta (TANK), Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta (TJNK), Valtakunnallinen lääketieteellinen tutkimuseettinen toimikunta TUKIJA, Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE.

Eurooppalainen tutkimuseettinen ohje uudistui: Merkitys tiedeyhteisölle

Tiedeakatemiain neuvottelukunnan ja Tutkimuseettisen neuvottelukunnan keskustelutilaisuus

Torstaina 4.5.2017 kello 13-15
Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, Helsinki

Eurooppalaisten tiedeakatemioiden yhteistyöjärjestö ALLEA (ALL European Academies) on julkaissut uudistetun version tutkimuseettisestä toimintaohjeesta *The European Code of Conduct for Research Integrity*. Tule kuulemaan, mitä ohjeessa on uudistettu ja mitkä tekijät johtivat muutostarpeisiin. Pdf-muotoisen ohjeen voit ladata [tästä](#).

Ohjeessa määritellään hyvän tieteellisen käytännön periaatteet ja soveltamisalueet. Ohje pätee niin julkisesti kuin yksityisestikin rahoitettuun tutkimukseen kaikilla tieteenaloilla. Sitovana ohjeistus koskee esimerkiksi EU:n rahoitussopimuksia Horisontti 2020 -ohjelmassa ja sitä seuraavassa Euroopan komission yhdeksännessä tutkimuksen puiteohjelmassa.

Keskustelutilaisuus on tarkoitettu kaikille tiedeyhteisön jäsenille. Tervetuloa mukaan!

Ohjelma

13:00 Kahvit

13:15 **Tilaisuuden avaus**
Pääsihteeri **Päivi Tikka**, Tiedeakatemiain neuvottelukunta

Uuden *Code of Conductin* esittely: ohje tutkijan käytösoppaana
Kansleri emerita **Krista Varantola**, Tutkimuseettisen neuvottelukunnan puheenjohtaja ja Tiedeakatemiain neuvottelukunnan jäsen

Eurooppalaisen ohjeen vaikutus Suomen *Hyvä tieteellinen käytäntö* -ohjeeseen
Pääsihteeri **Sanna Kaisa Spoof**, Tutkimuseettisen neuvottelukunta

Kommenttipuheenvuorot: ohjeen soveltaminen tiedeorganisaatioissa

- Tutkimuksen rahoittajan näkökulma, rahoitusjohtaja **Jari Toivo**, Tekes
- Tutkimusorganisaation näkökulma, (*tba*), Luonnonvarakeskus

Tutkimuseettisen ohjeen tiedepoliittinen merkitys
Ylijohtaja **Tapio Kosunen**, Opetus- ja kulttuuriministeriö

Kysymyksiä ja keskustelua

15:00 Tilaisuus päättyy

Tilaisuus on avoin ja maksuton, mutta kahvitarjoilun järjestämisen vuoksi osallistujia pyydetään ilmoittautumaan **28.4. mennessä** verkko-osoitteessa: http://www.academies.fi/code_of_conduct/

